

Podpora exportu audiovizuální tvorby: nástroje pro měření, predikci a posilování přeshraniční cirkulace českých filmových a televizních děl

(Technologická agentura ČR, září 2023 – srpen 2026)

Výzkumný tým: Petr Szczepanik (vedoucí), Lucie Česálková, Ivan David, Jan Hanzlík, Martin Horyna, Veronika Lengálová, Raman Samusevich, Pavel Zahradka

Audiovizuální průmysl v ČR čelí zásadním rizikům spojeným jednak s poklesem návštěvnosti kin a zájmu o umělecky náročnější tvorbu, jednak s růstem vlivu nadnárodních streamingových platform, které přinášejí nové příležitosti, ale zároveň mají tendenci vytvářet vztahy závislosti a nerovnosti vůči lokálním partnerům a také projevy tzv. kulturní homogenizace. Tato rizika jsou zesílena výraznou národní orientací a extrémně slabým exportním výkonem českého filmu a televize, které domácí audiovizí dávají charakter kulturní periferie, závislosti na vnějších gatekeeperech a zdrojích a zranitelnosti. Projekt vytvoří strategii a praktické nástroje pro zvyšování odolnosti českého audiovizuálního průmyslu, založené na podpoře exportní orientace napříč všemi distribučními kanály (kino, TV, online). Klade důraz na data, přímé kontakty s klíčovými mezinárodními prostředníky, přenos know-how a systematické odbourávání exportních bariér.

Hlavním cílem projektu je vytvoření strategie a nástrojů pro měřitelné a dlouhodobě udržitelné zvýšení exportu české audiovizuální tvorby, které následně uvede do praxe Státní fond kinematografie jako aplikační partner projektu: 1) nástroje (dashboardu) pro poloautomatický sběr a vyhodnocování dat o přeshraniční cirkulaci, včetně predikčního modelu s využitím strojového učení, 2) vyhodnocení efektivity využívaných distribučních strategií, prostředníků a podpůrných programů, 3) identifikace faktorů a bariér exportovatelnosti a úspěšnosti na zahraničních trzích na úrovni audiovizuálních děl i producentů firem, 4) popis příkladů dobré praxe na základě analýzy zahraničních trhů, vč. identifikace nových teritorií a partnerů, 5) návrhy řešení, tj. strategie podpory exportu, implementace nástroje pro měření a predikci exportu, design a metriky speciálního okruhu podpory.

Metodologie projektu propojuje filmová a televizní studia s datovou analýzou, kulturní ekonomikou a novějšími cross-disciplinárními obory, které se zabývají audiovizuálním průmyslem: cultural policy studies, media industry studies, platform studies, distribution studies. Pro každou z těchto oblastí máme v týmu zkušeného experta i již dosažené výsledky (publikace i aplikace), vycházíme z dlouhodobé spolupráce s aplikačním garantem (Státní fond kinematografie – SFKMG) a sledujeme dlouhodobější strategii výzkumu globalizace, digitalizace a platformizace audiovizuálních průmyslů. Ve sběru a analýze dat budeme kombinovat metody datové explorační a predikce využívající vhodné modely strojového učení s polostrukturovanými rozhovory s klíčovými aktéry (zahraniční sales agenti a distributoři, představitelé vysílatelů a streamingových platform), zúčastněným pozorováním (klíčové mezinárodní trhy a setkání jako např. MIPCOM), právní analýzou předpisů a kulturněpolitických dokumentů (např. systémů veřejné podpory) a textuální analýzou samotných audiovizuálních děl (příklady úspěšně exportovaných děl, identifikace jejich klíčových znaků). Prediktivní modely na bázi strojového učení využijeme nikoli primárně za účelem samotné predikce exportovatelnosti, ale k vysvětlení této predikce, tj. k identifikaci proměnných, které mají v dané predikci největší vliv (vypovídací hodnotu), a na které by se tudíž měl zaměřit systém veřejné podpory. Tyto prediktivní modely dokážou z dat odvozovat nelineární vzájemné ovlivňování vlastností, které nelze zachytit jednoduchou korelační analýzou.